

Projekt
Strategisk planering
Eva Vall

Styrelsen för Stockholm Vatten AB

VA-policy – Stockholm Vatten och Avfall

FÖRSLAG TILL BESLUT

Styrelsen föreslås besluta
att *VA-Policy – Stockholm Vatten och Avfall* godkänns

Mårten Frumerie
Verkställande Direktör

Jenny Bengtsson
Avdelningschef
Projekt

Sammanfattning

Stockholm Vatten och Avfall har sett behovet av en uppdaterad VA-planering. Genom Handlingsplanen för God Vattenstatus¹ togs även ett beslut i Stockholm stads Kommunfullmäktige år 2015 om att arbeta fram en VA-plan. Aktuell VA-policy ska utgöra grund och inriktning för bolagets interna målarbete, val av ambitionsnivåer och efterföljande VA-planering.

VA-policyn innehåller beskrivande texter samt strategier och ställningstaganden. Dessa ska fånga pågående arbete och de utmaningar som bolaget står inför nu och i framtiden avseende VA-verksamheten. Skärpta lagkrav men även en ökad medvetenhet i samhället styr målbilden. Särskilt utrymme har getts de delar av verksamheten där utmaningarna avseende VA-planering är extra stora.

¹ <http://miljobarometern.stockholm.se/miljomal/handlingsplan-for-god-vattenstatus/>

Bakgrund

Bolagets inriktning beslutas genom bolagsmål och den strategiska planen. För Avfallsverksamheten fördjupas styrningen kring själva Avfallsverksamheten genom Avfallsplanen. Ett uppdaterat övergripande och samlat material för VA-verksamheten finns inte för närvarande. Behovet finns av enhetliga ställningstagande och tydlig inriktning avseende både utvecklingen och underhållet av VA-anläggningen. VA-policyn förväntas utgöra en bas för fortsatt arbete med dessa vägval, grund och inriktning för bolagets interna målarbete, val av ambitionsnivåer och efterföljande VA-planering.

Behovet av att ha en VA-plan finns med som en punkt i Vattenförvaltningens åtgärdsprogram², vilket syftar till att miljökvalitetsnormerna för vatten ska följas. Stockholms stads Handlingsplan för God vattenstatus beskriver stadens behov av insatser för detsamma och framtagande av en VA-plan lyfts även där. Mot bakgrund av detta har denna aspekt, belastning på omgivande vatten, varit en viktig utgångspunkt under framtagandet av VA-policyn och kommer att vara så även för efterföljande VA-planering.

Stockholm Vatten ABs uppdrag avgränsas av så kallade verksamhetsområden, inom vilka bolaget tillhandahåller VA-tjänster. För Stockholm har verksamhetsområde upprättats över merparten av staden. I Huddinge däremot är förutsättningarna andra. Här består stora områden av antingen natur- och åkermark eller av bebyggelse som väntar på att få VA-försörjning. I samband med att VA-försörjning byggs ut upprättas verksamhetsområden. För denna utbyggnadsordning finns en utbyggnadsplan upprättad sedan tidigare. I publikationen Vägledning för kommunal VA-planering³, framtagen av Naturvårdsverket och Havs och vattenmyndigheten, ligger huvudfokus på utbyggnadsplanering. Mot bakgrund av givna förutsättningar är denna VA-policy av annan, mer omfattande, karaktär än det som beskrivs i vägledningen.

Efterföljande VA-planering för Stockholm och Huddinge kommer att utgöras av en rad olika mer eller mindre detaljrika planeringsunderlag. Främst avseende drift-, underhålls- och förnyelse enligt vägledningens benämningar.

² <http://www.vattenmyndigheterna.se/SiteCollectionDocuments/sv/norra-ostersjon/Underlag%20till%20beslut%202016/Beslutsdokument/Formgivna%20beslutsdokument/Del%204%20-%20Åtgärdsprogram%20för%20vatten.pdf>

³ <https://www.havochvatten.se/hav/uppdrag--kontakt/publikationer/publikationer/2014-02-07-vagledning-for-kommunal-va-planering.html>

ÄRENDET

VA-policyn innehåller beskrivande texter samt strategier och ställningstaganden. Dessa ska fånga pågående arbete och de utmaningar som bolaget står inför nu och i framtiden avseende VA-verksamheten. Särskilt utrymme har getts de delar av verksamheten där utmaningarna avseende VA-planering är extra stora. Behovslistan i Bilaga 1 ska användas som underlag för den årliga översynen av strategiska planen.

De frågor Stockholm Vatten och Avfall har särskilda styrdokument för, som exempelvis hållbar utveckling, berörs i VA-policyn och vägval präglas av dessa. Däremot genererar dessa frågor inte generellt egna strategier. En grundförutsättning är att bolagets alla styrdokument gäller för själva VA-verksamheten.

För en del principiella frågeställningar ger denna version av VA-policyn inte ett ställningstagande som går att direkt applicera på projekt. Som exempel kan nämnas duplicering och bräddning. Det är komplexa frågeställningar att finna ambitionsnivå för. VA-policyn initierar istället arbetsmetoder, framtagande av planer, för att finna ambitionsnivå och lösningar för dessa frågeställningar. Vid arbete med dessa planer förväntas en iterativ process, där konkret utkomst av projekt kan ligga till grund för strategiska ställningstaganden.

Ur VA-policyn – kort om några områden under utveckling

Sedan länge bedriver bolaget ett omfattande och etablerat uppströmsarbete med avseende på spillvatten och påverkan på reningsverket. Detta uppdrag har varit framgångsrikt och har möjliggjort att slammet kunnat användas som jordförbättring och dess näringsinnehåll kunnat återföras till produktiv jordbruksmark. Bolaget har identifierat att ett liknande arbete skulle kunna skapa ett mervärde även inom bolagets övriga områden. Utvecklingen avseende krav och kunskap kring både dricksvattenkvalitet samt belastning på recipienter gör att behovet av uppströmsarbete med avseende på dagvattenutsläpp och värmandet av råvatten betonas.

Bolaget står tillsammans med branschen som helhet inför ett behov av ökad kunskapsuppbyggnad kring ämnen i vatten liksom teknik för att möta förändrade förutsättningar liksom krav. Detta gäller såväl spillvatten, dricksvatten som dagvatten. Exempel som kan nämnas är behovet av att hantera mer organiskt material i vattenverken, rena läkemedelsrester i reningsverket eller fler svårfångade föroreningar i dagvattenanläggningarna.

Arbetet med Stockholms framtida vattenförsörjning (SFV) har inletts och en regional vattenförsörjningsplan har genom samarbete arbetats fram. För att säkra råvattentillgången för framtiden kommer även kommunala vattenförsörjningsplaner för Huddinge och Stockholm arbetas fram.

För avloppshanteringen pågår arbetet med Stockholms framtida avloppsrening, SFA. Samtidigt lyfts behovet av en plan för avloppshanteringen efter en färdigställd utbyggnation vid Henriksdal fram. Ytterligare en aktualiserad fråga är reningsverkets framtida avsättning av slam eller dess näringsämnen där delaktighet i att driva teknikutvecklingen på området är viktig.

Stadens höga utbyggnadstakt har på senare år medfört att det blivit mer vanligt att fastigheter ansluter spillvatteninstallationer till dagvattenrörande ledningssystem eller tvärt om, så kallade felkopplingar. Mot bakgrund av det har kontroll av dagvattenledningarna börjat utföras. Det lyfts att detta arbete behöver utvecklas även till mer förebyggande insatser för att minimera uppkomsten vid källan.

Huddinge kommun och Stockholms stad arbetar fram lokala åtgärdsprogram, vilka syftar till att nå god vattenstatus i juridiskt prioriterade recipienter. I den täta stadsmiljön blir

övervägande andel föreslagna åtgärder på VA-anläggningen, vilket kommer att göra avtryck i bolagets åtgärdsplanering. Merparten av föreslagna åtgärder är dagvattenåtgärder, vilka behöver vägas mot andra recipientbelastningar från VA-anläggningen, till exempel läckage eller bräddningar. En tidplan för denna form av åtgärdsarbete blir viktig för den sammanvägda prioriteringen.

För ledningsnätet har det inletts ett arbete med att vidareutveckla underlag som stöd för förnyelse och utvecklingsplaneringen. Underlaget ska underlätta vid val av lösningar liksom prioriteringar ur ett helhetsperspektiv i de enskilda projekten. Ett viktigt led i detta är att förbättra och systematisera informations- och dataunderlag. Som exempel kan nämnas en plan för tillskottsvatten och bräddningar, vilken har påbörjats. Baserat på kostandsnyttanalys i kombination med utvärdering av åtgärdsmetodik förväntas åtgärdsplaneringen förbättras med avseende på dessa aspekter.

Teknikutvecklingen avseende både datainsamling och -analys generellt, liksom för branschen, går fort framåt och detta är ett avgörande område för bolaget att följa respektive driva. Samtidigt är en mer aktiv dialog med abonnenterna baserat på data en förväntad utveckling som både kommer att innebära krav på bolaget men samtidigt tillgängliggöra en större kunskap och i förlängningen förbättrad hantering av VA-anläggningen.

Mål och syfte

VA-policyn har arbetats fram i syfte att tydliggöra det behov av planering och arbete som VA-bolaget står inför. De effektmål som eftersträvats under framtagandet var följande:

- Policyn ska styra mot enhetliga ställningstaganden avseende åtgärder på va-anläggningen samt skänka tydlighet och transparens för stadens berörda förvaltningar kring dessa val.
- Policyn ska ge bolaget en prioritering mellan de planeringsunderlag som behöver tas fram och tidplan för dessa samt ge stadens berörda förvaltningar förståelse och inblick i denna planering.

Under VA-policyns framtagande har förutsättningarna förändrats och tidplan för planeringsunderlag de närmaste åren anges numera i strategiska planen. Mot bakgrund av detta utgörs punkt två ovan enbart av en behovslista utan tidssättning i VA-policyn.

Organisation och ansvarsfördelning

VA-policyn läggs fram för beslut till styrelsen för Stockholm Vatten AB. Materialet behandlar utveckling och underhåll inom redan befintliga verksamhetsområden, vilket gör att beslut i Kommunfullmäktige inte har samma relevans som en traditionell VA-plan.

Avdelningschefer inom bolaget ansvarar för att VA-policyn tillsammans med andra styrande dokument ligger till grund för det interna målarbetet, val av ambitionsnivåer och efterföljande VA-planering.

Tidplan

Efter beslut om VA-policyn förväntas dess ställningstagande och strategier implementeras i bolagets målarbete. Detta med början för år 2020 och fullt ut år 2021. VA-policyn avser utvärderas och vid behov uppdateras vart fjärde år om inget annat beslutas.

Ekonomi

Ursprunglig målsättning för VA-Policyn är att denna ska styra mot enhetliga ställningstaganden avseende åtgärder på VA-anläggningen, och utgöra grund och inriktning för bolagets fortsatta interna arbete. Den tydlighet och enhetlighet i arbetssätt detta syftar till att medföra förväntas samtidigt leda till effektivitet och i förlängningen minskade kostnader.

Enskilda strategier kan innebära ökade kostnader, ibland på kort sikt men inte enbart. I de fall det handlar om förändrade behov i resurser alternativt större investeringskostnader kommer enskilt ärende med underliggande analys att lyftas till styrelsen.

Ärendets beredning

Framtagandet av VA-policy har letts av enheten Strategisk Planering på projektavdelningen. Avdelningarna för vattenproduktion, avloppsrening och ledningsnät har aktivt bidragit till policyns innehåll. Materialet har även remitterats till alla avdelningar inom bolaget.

Stockholms stad (miljöförvaltningen, exploateringskontoret, trafikkontoret, stadsdelsförvaltningen) deltog under uppstartsfasen samt i viss utsträckning under arbetets gång. Materialet har även remitterats till dessa förvaltningar samt Huddinge kommun. Inkomna synpunkter har beaktats.

Bolagets analys och bedömning

Framtagandet av en VA-policy initierades dels av yttre krav på en uppdaterad VA-planering men behovet av enhetliga ställningstagande och tydlig inriktning avseende både utveckling och underhåll av VA-anläggningen gav även goda interna incitament.

VA-policyn avser utgöra grunden för fortsatt VA-planering och tillsammans med bolagsmål och strategiska planen användas som utgångspunkt för avdelnings- och enhetsmål och i förlängningen skapa enhetliga synsätt och kostnadseffektivitet.

VA-policyns framtagande har inneburit delaktighet inom bolagets olika avdelningar. Med lagkrav och tillstånd som utgångspunkt har ställningstaganden och strategier arbetats fram. Inom delar av organisationen har denna process redan initierat nya planeringsarbeten och i andra fall en ökad medvetenhet och förståelse för förutsättningar och förbättringsområden.

En del strategier speglar redan tidigare beslutade inriktningar medan andra är ett resultat av VA-policyns framtagandeprocess. Det finns ett stort värde i att samla ställningstaganden och strategier med avseende på själva VA-verksamheten så som VA-policyn gör.

Som beskrivits ger denna version av VA-policyn inte för alla principiella frågeställningar ett ställningstagande som går att direkt applicera på projekt. VA-policyn initierar för flera områden framtagande av underlag, vilka i sin tur på sikt kan effektivisera vägval och ge ett bättre beslutsunderlag i enskilda projekt. Denna stegvisa utveckling är viktig att kommunicera tillsammans med materialet.

Bolaget står inför ett stort behov av nya planeringsunderlag. Detta för att möjliggöra en strategisk och klok utveckling och underhåll av VA-anläggningen. Många strategier i VA-policyn belyser detta behov. Skärpta lagkrav men även en ökad medvetenhet i samhället styr målbilden.

SLUT

Bilagor: Bilaga 1 VA-Policy – Stockholm Vatten och Avfall